

12.2.2010

Kajaanin kaupunki
Eino Majava
PL 132
87101 Kajaani

Viite Pilaantuneen alueen puhdistamista koskeva ympäristönsuojelulain 78 §:n mukainen ilmoitus.

PÄÄTÖS

PUHDISTETTAVA ALUE

Kunnostettava alue sijaitsee Kajaanin Kuluntalahdessa, nykyisin uimarantana toimivalla kiinteistöllä (205-402-1-232). Alueella on harjoitettu puhelinpylväiden kyllästystoimintaa 1950-luvulla muutaman kesän ajan. Kiinteistön omistaa Metsähallitus. Kiinteistö on vuokrattu Kajaanin kaupungille uimarantakäyttöön. Kohde sijoittuu Kuluntalahden oikeusvaikutteisen osayleiskaavan alueelle. Kaavassa alue on merkitty uimaranta-alueeksi (VV-1).

ASIAN VIREILLETULO

Ilmoitus pilaantuneen maaperän puhdistamisesta on saapunut Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) käsiteltäväksi 21.1.2010.

ILMOITUS

Pilaantumisen tutkiminen ja maaperän kunnostus

Kohteessa on tehty ELY-keskuksen toimesta alustavan maaperän pilaantuneisuuskartoitus kesällä 2008. Samana syksynä Groundia Oy täydensi tutkimuksia ja teki tulosten perusteella riskikartoituksen. Pilaantunut alue on tarkoitettu kunnostaa massanvaihdoilla vuonna 2010. Kohdetta on haettu valtion jätehuoltotyöksi. Pilaantuneet maamassat viedään Majasaarenkankaan jäteasemalle tai UPM:n kaatopaikalle. Ongelmajätteeksi luokiteltu maa kapseloidaan Majasaarenkankaan kaatopaikalle ja muu käytetään kaatopaikan peittoaineeksi. Ylemmän ohjearvotason ylittäviä massoja on arvioitu olevan 500 m³ktr (1000 t) ja alemman ohjearvotason ylittäviä, mutta ylemmän ohjearvotason alittavia massoja noin 200 m³ktr (400 t) eli yhteensä 700 m³ktr (1400 t).

ASIAN KÄSITTELYN TAUSTAA

Hankitut lausunnot

Kainuun ELY-keskus ei ole pyytänyt asiasta lausuntoja.

YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

Kainuun ELY-keskus on tarkastanut ilmoituksen ja hyväksyy siinä esitetyn alueen puhdistussuunnitelman ja sen toteutuksen.

Kunnostustavoitteet (YSL 7 §, 63 §, 75 §, 78 §, JL 6 §, 51 §)

1. Kunnostettavalta alueelta on poistettava pilaantunut maa-aines siten, että maaperän kunnostuksen tavoitteena on VNa:n (214/2007) mukaiset alemmat ohjearvot.
2. Mikäli lupamääräyksen 1. mukaiseen puhdistustasoon ei päästä, Kainuun ELY-keskus antaa riskitarkastelun perusteella lausunnon, voidaanko kohteen kunnostus lopettaa.

Kaivutyön aikaiset maaperätutkimukset (YSL 7 §, 78 §, JL 6 §, 51 §)

3. Kaivutyön aikana on otettava maaperänäytteitä pilaantuneen alueen laajuuden, kaivussyvyyden ja kaivettavan maa-aineksen haitta-ainepitoisuuksien tarkastamiseksi. Näytteet on otettava siten, että eri käsittelypaikkoihin toimitettavien maa-ainesten haitta-ainepitoisuudet on edustavasti selvitetty.

Alueen yleinen hoito ja järjestys (YSL 7 §, 78 §, JL 6 §, JA 7 §)

4. Pilaantuneen maa-aineksen kaivu, lastaus ja muut kunnostukseen liittyvät työvaiheet on suunniteltava ja toteutettava siten, että pilaantunutta maa-ainesta ei leviä ympäristöön. Kaivun aikana on huolehdittava, ettei kunnostamisesta aiheudu haittaa tai vaaraa kunnostettavalla alueella oleskeleville eikä muuta terveys- tai ympäristöriskiä. Pilaantunutta maata kaivettaessa ja käsiteltäessä on noudatettava työsuojelusta annettuja säännöksiä.
5. Kaivualueet on erotettava muista alueista kohteen mukaisesti aidalla, puomeilla tai lippusiiimalla. Kaivannot on lisäksi varustettava pilaantuneen maaperän kunnostuksesta kertovin kyltein.
6. Kaivetut pilaantumattomat maa-ainekset, eri käsittelypaikkoihin toimitettavat pilaantuneet maa-ainesjätteet sekä maaperässä olevat muut jätejakeet on pidettävä erillään kaivun, lastaamisen ja kuljetuksen aikana.

Kaivualueiden jäännöspitoisuudet (YSL 7 §, 75 §, JL 6 §)

7. Pilaantuneen maa-aineksen poistamisen jälkeen on kaivantojen seinämistä ja pohjista otettava edustavia maanäytteitä. Näytteenottotiheys on valittava siten, että jokaisen kaivannon seinämien ja pohjien raskasmetallien (ainakin arseeni, kromi ja kupari) jäännöspitoisuudet tulevat tarkasti ja luotettavasti selvitettyiksi.
8. Pilaantuneiden maan kuljettaminen (YSL 78 §, JL 6 §, 9 §, 51 §, JA 3 a §, 7 §)
9. Pilaantuneet maa-ainekset on peitettävä kuljetuksen ajaksi.
10. Tavanomaiseksi jätteeksi luokiteltavan pilaantuneen maa-ainesjätteen kuljetuksesta on tehtävä kuormakirjat, joista ilmenevät maa-aineserien toimittaja yhteystietoineen, haitta-ainepitoisuudet, alkuperä osoitetietoineen, käsittelypaikka ja määrä (t).
11. Ongelmajätteeksi luokiteltavan pilaantuneen maa-ainesjätteen kuljetuksesta on tehtävä siirtoasiakirja siten kuin valtioneuvoston päätöksessä 659/1996 ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä ongelmajätteiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä säädetään.

Pilaantuneiden maa-ainesjätteiden sijoittaminen (YSL 7 §, 78 §, JL 6 §, JA 3 a §)

12. Kaivetut pilaantuneet maa-ainesjätteet on luokiteltava seuraavasti:
 - tavanomaiseksi jätteeksi luokiteltavat maa-ainesjätteet
 - ongelmajätteiksi luokiteltavat maa-ainesjätteet.

13. Kiinteistöltä poistettavat pilaantuneet maa-ainesjätteet on toimitettava ominaisuuksiensa mukaisesti käsiteltäväksi laitokseen, jonka ympäristöluvassa on hyväksytty kyseisen jätteen käsittely.

Pilaantuneen veden käsittely (YSL 7 §, 75 §, 78 §, JL 6 §, 9 §, 51 §, JA 3 a §)

14. Kaivantoihin mahdollisesti kertyvästä vedestä on otettava edustavia vesinäytteitä. Näytteistä on tutkittava samat haitta-aineet kuin päätöksen työn aikaisia maaperätutkimuksia koskevassa määräyksessä on edellytetty.

Pilaantunut vesi on poistettava esimerkiksi imuautolla tai vesi on puhdistettava paikan päällä tarkoitukseen soveltuvalla laitteistolla. Jos kaivantoihin kertyvä vesi viemäroidään, on veden viemärointiin pyydettävä lupa alueen vesihuollosta vastaavalta laitokselta ja noudatettava sen antamia ohjeita ja määräyksiä.

Kunnostustyön valvonta, tiedotus, kirjanpito ja raportointi (YSL 78 §, JL 51 §, JA 10 §)

15. Kunnostustyöhön on nimettävä henkilö, joka vastaa päätöksen määräyksen noudattamisesta ja puhdistustyön valvonnasta. Valvonnasta vastaavan henkilön nimi ja yhteystiedot sekä kunnostuksen aloittamisajankohta on ilmoitettava naapurikiinteistöille ja kirjallisesti Kainuun ELY-keskukselle, Kajaanin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja kunnostusalueen maanomistajalle ennen toimenpiteiden aloittamista. Edellä mainituille tahoille on ilmoitettava myös kunnostuksen lopettamisajankohta.

16. Työn aikana on pidettävä kirjaa maaperänäytteenotosta ja eri käsittelypaikkoihin toimitettavan maa-aineksen haitta-ainepitoisuuksista, määristä ja pilaantuneen maan sijoituskohteista.

17. Kunnostuksesta on tehtävä raportti, jossa on esitettävä kaivutyön toteuttaminen ja karttapiirustus toteutuneista kaivualueista ja kaivusyvyyksistä, kuvaus mahdollisista työn aikaisista näytteenottomenetelmistä ja yhteenveto kaivutyön aikaisesta näytteenotosta, kirjanpitotiedot poistetuista pilaantuneista maa-aineksista, analyysitulokset puhdistetun maaperän haitta-aineiden jäännöspitoisuuksista ja näytteenottopaikkojen sijainnit karttapiirustuksessa esitettyinä sekä yhteenveto mahdollisten vesinäytteiden analyysituloksista ja pilaantuneen veden poistamisesta ja käsittelystä. Raporttiin on liitettävä yhteenveto ongelmajätteiden siirtoasiakirjoista ja pilaantuneiden maiden kuormakirjoista. Eri käsittelypaikkoihin toimitettujen pilaantuneiden maa-ainesten haitta-ainepitoisuudet ja määrät on esitettävä loppuraportissa selkeästi eriteltyinä esimerkiksi omissa yhteenvetotaulukoissaan.

Raportti on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle ja Kajaanin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle kahden kuukauden kuluessa kaivutyön loppuunsaattamisesta.

PERUSTELUT

Käsitteet

Ongelmajätteeksi luokiteltavalla pilaantuneella maa-ainesjätteellä tarkoitetaan kaivettua maa-ainesta, jonka haitta-ainepitoisuudet ylittävät valtioneuvoston asetuksessa jäteasetuksen liitteen 4 muuttamisesta (N:o 1128/2001) asetetut ongelmajäteraja-arvot. Tavanomaiseksi jätteeksi luokiteltavalla pilaantuneella maa-ainesjätteellä tarkoitetaan kaivettua maa-ainesta, jonka haitta-ainepitoisuudet ovat valtioneuvoston asetuksen 214/2007 mukaisen alemman ohjearvon ja ongelmajäteraja-arvon välissä. Ympäristöministeriön asetuksessa yleisimpien jätteiden sekä ongelmajätteiden luettelosta (N:o 1129/2001) ongelmajätteiksi on merkitty maa- ja kiviainekset, jotka sisältävät vaarallisia aineita (17 05 03). Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa N:o 509/2005 haitta-aineet on luokiteltu vaaraa osoittavilla R-lausekkeilla. Valtioneuvoston asetuksessa jäteasetuksen liitteen 4 muuttamisesta (N:o 1128/2001) on lueteltu ominaisuudet,

joiden perusteella jätteet luokitellaan ongelmajätteiksi, ja ominaisuuksien tulkinnassa sovellettavat raja-arvot.

Yleiset perustelut

Ympäristönsuojelulain 78 §:n mukaan pilaantuneiden maa-ainesten käsittelyyn on oltava ympäristölupa. Maaperän puhdistamiseen pilaantuneella alueella tai pilaantuneen maa-aineksen poistamiseen toimitettavaksi muualla käsiteltäväksi voidaan kuitenkin ryhtyä tekemällä siitä ilmoitus alueelliselle ympäristökeskukselle, jos pilaantuneen alueen laajuus ja maaperän pilaantumisen aste on riittävästi selvitetty, puhdistamisessa noudatetaan yleisesti käytössä olevaa hyväksyttävää puhdistusmenetelmää ja toiminnasta ei aiheudu ympäristön muuta pilaantumista. Ilmoituksessa tarkoitettu pilaantuneen maaperän kunnostaminen kaivamalla on vakiintunut pitkään käytössä ollut puhdistusmenetelmä, joten kyseinen asia on käsitelty ympäristönsuojelulain 78 §:n mukaisena ilmoituksena. Päätöksessä annetut määräykset maaperän puhdistamisesta ovat välttämättömiä, jotta alueen maaperä täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaiset terveyden- ja ympäristönsuojelun vaatimukset.

Perustelut kunnostustavoitteita koskeville määräyksille

Valtioneuvoston asetus maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (214/2007) tuli voimaan 1.6.2007. Asetuksen liitteessä on säädetty maaperässä yleisimmin esiintyvien haitallisten aineiden kynnyсарvot, alemmat ohjeарvot ja ylempät ohjeарvot, joita käytetään apuna maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnissa. Mikäli yhden tai useamman haitta-aineen pitoisuus maaperässä ylittää kynnyсарvon, on maaperän pilaantuneisuus ja puhdistustarve arvioitava. Maaperää pidetään yleensä pilaantuneena, jollei arvioinnista muuta johdu: 1) alueella, jota käytetään teollisuus-, varasto- tai liikennealueena, jos yhden tai useamman aineen pitoisuus ylittää säädetyn ylempän ohjeарvon; 2) muulla kuin 1 kohdassa tarkoitettulla alueella, jos yhden tai useamman aineen pitoisuus ylittää säädetyn alemman ohjeарvon.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että puhdistusvaatimuksena on pidettävä VN:n (214/2007) mukaisia alempia ohjeарvoja, koska kunnostettavaa kohdetta käytetään aktiivisesti uimarantakäytössä ja se sijaitsee aivan vesistön läheisyydessä. Kun puhdistus toteutetaan huolellisesti ja tämän päätöksen mukaisesti, ei toiminnasta katsota aiheutuvan tarpeetonta ympäristö- tai terveyshaittaa. Mikäli puhdistuksessa ei saavuteta tavoitetasoa, on tehty VN:n (214/2007) mukainen riskinarviointi, minkä avulla saadaan luetettavasti kartoitettua jäännöspitoisuuksista mahdollisesti aiheutuvat riskit. (Määräys 1 ja 2.)

Jäännöspitoisuusnäytteenotolla todennetaan maaperän haitta-ainepitoisuudet pilaantuneen maa-aineksen poistamisen jälkeen. Näytteenotolla varmennetaan edellytettyjen kunnostustavoitteiden toteutuminen. (Määräys 3.)

Perustelut työn toteuttamista koskeville määräyksille

Kunnostuksen aikaisella näytteenotolla selvitetään tarvittava kaivussyvyys ja pilaantuneen alueen laajuus. Käsittelyyn toimitettavien maa-ainesten tutkiminen on toteutettava siten, että kenttämittaustulokset varmennetaan laboratoriossa maa-aineseräkohtaisesti ja että tulosten perusteella voidaan erotella toisistaan ongelmajätteiksi luokiteltavat maa-ainesjätteet sekä tavanomaiseksi jätteeksi luokiteltavat maa-ainesjätteet ja eri käsittelypaikkoihin toimitettavat pilaantuneet maa-ainesjätteet. (Määräys 4.)

Alueen yleinen hoito ja järjestys

Kaivualueet on edellytetty aidattaviksi sekä merkittäväksi kylteillä, jotta pilaantuneen maan kaivusta ja muista työvaiheista ei aiheudu haittaa tai vaaraa työmaan ulkopuolisille tahoille ja jotta estetään asiattomien pääsy kaivualueelle. Poistettavat pilaantunutta maa-ainesta sisältävät kuormat on peitettävä, työmaalla on noudatettava työsuojelusta annettuja säännöksiä ja erityyppoiset pilaantuneet maa-ainesjätteet sekä pilaantumattomat maa-ainekset ja muut jätejakeet on edellytetty pidettäväksi erillään, jotta pilaantuneista maa-aineksista ei aiheudu haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. (Määräykset 5.-7., 9.)

Perustelut pilaantuneiden maa-ainesjätteiden käsittelyä koskeville määräyksille

Tavanomaiseksi jätteeksi luokiteltavien pilaantuneiden maa-ainesjätteiden kuljetuksista tehtävät kuormakirjat ovat tarpeen viranomaisvalvonnan kannalta. (Määräys 10.)

Valtioneuvoston päätöksessä (659/1996) ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä ongelmajätteiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä annetaan määräykset jätteen tuottajan velvollisuudesta laatia siirtoasiakirja. Edellä mainitun päätöksen mukaan siirtoasiakirja tulee olla mukana ongelmajätteitä kuljetettaessa ja siirtoasiakirjat on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan. (Määräys 11.)

Kaivetut pilaantuneet maa-ainesjätteet toimitetaan käsiteltäväksi kaatopaikalle tai muulle laitokselle, jolla on voimassa oleva ympäristölupa vastaanottaa ja loppusijoittaa kyseisiä massoja. Kaatopaikkakelpoisuus osoitetaan kaatopaikoista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti. (Määräys 5.)

Perustelut pilaantuneen veden poistamiselle

Pilaantuneen veden poistamisella varmistetaan, että vedessä olevat haitta-aineet eivät pääse kulkeutumaan laajemmalle alueella eivätkä aiheuta enempää maaperän tai pohjaveden pilaantumista tai muuta haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. (Määräys 14.)

Perustelut muille määräyksille

Aloituseroilmoitus ja vastuuhenkilön nimeäminen ovat tarpeen viranomaisvalvonnan kannalta. (Määräys 15.)

Kirjanpidolla ja loppuraportilla dokumentoidaan tehdyt näytteenotto-, kaivu- ja muut kunnostustoimenpiteet. Dokumentointi on tarpeen viranomaisvalvonnan kannalta. (Määräys 16.-17.)

Keskeisimmät lainkohdat

Jätelain 6 §:n mukaan jätteestä tai jätehuollosta ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jätehuollossa on käytettävä parasta taloudellisesti käyttökelpoista tekniikkaa sekä mahdollisimman hyvää terveys- ja ympäristöhaitan torjuntamenetelmää. Jätettä ei saa käsitellä hallitsemattomasti. (Määräykset 1.-14.)

Ympäristönsuojelulain 7 §:n mukaan maahan ei saa jättää tai päästää jätettä eikä muutenkaan ainetta siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai muu niihin verrattava yleisen tai yksityisen edun loukkaus (maaperän pilaamiskielto). (Määräykset 1. - 3., 5., 7 ja 8.)

Valvonta- ja lupaviranomainen voi jätelain 51 §:n mukaan antaa yksittäistapauksissa määräyksiä ja ohjeita siitä, miten selvilläolo- ja kirjanpitovelvollisuus on täytettävä. (Määräykset 2.- 4., 9.-11., 6. ja 11.-17.)

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 4, 5, 7, 53, 54, 63, 75, 78, 96, 97 §
 Ympäristönsuojeluasetus (169/2000) 24, 25, 26, 27 §
 Laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaansaattamisesta (113/2000) 19, 22 §
 Jätelain (1072/1993) 6, 9, 51, 77 §
 Jäteasetus (1390/1993) 3a, 7, 10 §
 Valtioneuvoston asetus maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (214/2007)
 Ympäristöministeriön asetus yleisimpien jätteiden sekä ongelmajätteiden luettelosta (1129/2001)
 Valtioneuvoston päätös ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä ongelmajätteiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä (659/1996)
 Ympäristöministeriön asetus alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista (1387/2006)

PÄÄTÖKSEN VOIMASSAOLO

Tämä päätös on voimassa toistaiseksi.

MAKSU

Maksu on 1290 euroa.

Maksun perusteena on käytetty ympäristöministeriön asetusta alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista (N:o 1387/2006), jonka mukaan pilaantuneen maaperän puhdistamisesta tehtävän ilmoituksen käsittelyä koskevan päätösten maksu on 43 euroa kultakin asian käsittelyyn kuluvalta tunnilta. Asian käsittelyyn on kulunut aikaa 30 tuntia.

PÄÄTÖS

Hakijalle

TIEDOKSI

Esko Partanen, Rastaantie 2, 87400 Kajaani
Erkki Kemppainen, Varistie 4 A 5, 88610 Vuokatti
Suomen ympäristökeskus/sähköisesti

ILMOITTAMINEN KUNNAN ILMOITUSTAULULLA

Kainuun ELY-keskus tiedottaa tästä päätöksestä Kajaanin kaupungin ilmoitustaululla YSL 54 §:n mukaisesti.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen. Valitusosoite on liitteenä.

Yksikön päällikkö

Sirkka-Liisa Markkanen

Ylitarkastaja

Sari Myllyoja

LIITTEET

Valitusosoitus

VALITUSOSOITUS

ELY-keskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen kirjallisella valituksella.

Valitusaika

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa ympäristökeskuksen päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valitusaika päättyy 15.3.2010.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa Kainuun ELY-keskuksen kirjaamoon. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Kainuun ELY-keskuksen osoite

Postiosoite

PL 115

87101 KAJAANI

Fax

08 614 1670

Käyntiosoite

Kalliokatu 4

87100 KAJAANI

Sähköposti

kirjaamo.kainuu@ely-keskus.fi

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 VAASA)
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin ja mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.
- Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valitus-kirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- ympäristökeskuksen päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja tai yleinen oikeusavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja, jollei valittaja ole valtuuttanut häntä suullisesti valitusviranomaisessa.

Oikeudenkäyntimaksu

Valittajalta peritään Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 89 euroa, ellei valittaja tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 7 §:n nojalla vapaudu maksuvelvollisuudesta.

